ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Βουλευτής Β' Θεσσαλονίκης

Ανεξάρτητος Βουλευτής της Βουλής των Ελλήνων

Προς τον Αξιότιμο Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων
Προς τα Αξιότιμα Μέλη της Βουλής των Ελλήνων

Αθήνα, Δευτέρα 21 Ιουλίου 2025

Θέμα: Κατάθεση υπομνήματος ενόψει της διαδικασίας για την άρση της βουλευτικής μου ασυλίας την Τετάρτη, 23 Ιουλίου 2025, από το Ελληνικό Κοινοβούλιο

Αξιότιμε κ. Πρόεδρε της Βουλής των Ελλήνων,

Αξιότιμα Μέλη της Βουλής των Ελλήνων,

Εν όψει της προγραμματισμένης συζήτησης στην Ολομέλεια της Βουλής, την Τετάρτη 23 Ιουλίου 2025, επί του αιτήματος άρσης της βουλευτικής μου ασυλίας, προκειμένου να καταστεί δυνατή η σε βάρος μου ποινική δίωξη για την πράξη της πρόκλησης φερόμενων υλικών φθορών (και δη αμελητέων) σε έργα της έκθεσης «Η Σαγήνη του Αλλόκοτου» στην Εθνική Πινακοθήκη, υποβάλλω το παρόν υπόμνημα και ζητώ τη μη άρση της ασυλίας μου, για τους λόγους που εκτίθενται κατωτέρω.

Η ενέργειά μου δεν υπήρξε πράξη παραβατικότητας, αλλά μία ειρηνική και συμβολική έκφραση διαμαρτυρίας απέναντι σε έργα τα οποία είναι βλάσφημα, προσβλητικά και προκλητικά προς το θρησκευτικό αίσθημα όχι μόνο το δικό μου, αλλά και εκατομμυρίων ορθοδόξου πίστεως συμπολιτών μου. Πραγματοποιήθηκε με απόλυτη διαφάνεια, δημόσια, χωρίς προσωπικό όφελος, και αποκλειστικά υπό την ιδιότητά μου ως ανεξάρτητου βουλευτή, εκπροσώπου του ελληνικού λαού, Ορθοδόξου Χριστιανού και Έλληνα, ασκώντας το καθήκον που πηγάζει από τη συνείδησή μου και την εντολή των πολιτών που με τίμησαν με την ψήφο τους.

Ως εκ τούτου, **η πράξη μου εντάσσεται απολύτως στο πλαίσιο της θρησκευτικής ελευθερίας και της ελευθερίας της έκφρασης και της πολιτικής δράσης** που προστατεύεται τόσο από το Σύνταγμα, όσο και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εφεξής ΕΣΔΑ). Η δίωξή μου δεν υπηρετεί σκοπούς απονομής δικαιοσύνης, αλλά, κατά τη γνώμη μου, συνιστά μια απόπειρα ποινικοποίησης της πολιτικής μου στάσης και φίμωσης της θρησκευτικής μου ελευθερίας.

I. <u>Εισαγωγικές επισημάνσεις σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης του καλλιτέχνη υπό το φως του Συντάγματος και της ΕΣΔΑ</u>

Το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, περιλαμβανομένης της ελευθερίας γνώμης, καθώς και της ελευθερίας λήψης και μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς αθέμιτες επεμβάσεις εκ μέρους δημόσιων αρχών. Η προστασία αυτή εκτείνεται όχι μόνο στο περιεχόμενο των ιδεών, αλλά και στους τρόπους έκφρασής τους, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η καλλιτεχνική δημιουργία. Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως υπογραμμίσει ότι η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί μία από τις πιο ουσιαστικές πτυχές μίας δημοκρατικής κοινωνίας, συνιστώντας μία από τις βασικότερες προϋποθέσεις που κατατείνουν στην πρόοδο και στην εξέλιξή της. Συνεπώς, η ελευθερία της έκφρασης ισχύει όχι μόνο για τις ιδέες που γίνονται ευμενώς δεκτές ή θεωρούνται αβλαβείς, αλλά και για εκείνες που σοκάρουν, προκαλούν ή ενοχλούν[1].

Ωστόσο, το εν λόγω άρθρο δεν είναι απόλυτο, αλλά υπόκειται σε περιορισμούς που εισάγονται στη δεύτερη παράγραφο, η οποία έχει ως εξής: «*2. Η άσκηση των ελευθεριών αυτών, δεδομένου ότι συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες, μπορεί να υπαχθεί σε ορισμένες διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, που προβλέπονται από τον νόμο και αποτελούν αναγκαία μέτρα, σε δημοκρατική κοινωνία, για την εθνική ασφάλεια, την εδαφική ακεραιότητα ή τη δημόσια ασφάλεια, την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη του εγκλήματος, την προστασία της υγείας ή της ηθικής, την προστασία της υπόληψης ή των δικαιωμάτων τρίτων, την παρεμπόδιση κοινολόγησης εμπιστευτικών πληροφοριών ή τη διασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.*»

Συνεπώς, η άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης τελεί υπό την επιφύλαξη της τήρησης των γενικώς ισχυόντων κανόνων δικαίου της κείμενης νομοθεσίας, όπως προκύπτει τόσο από την διατύπωση του άρθρου 14 § 1 του Συντάγματος[2], όσο και από την ανωτέρω διατύπωση του

[1] ECtHR, *Handyside v. United Kingdom*, app. n° 5493/72, 7 December 1976, § 49.
[2] Σύμφωνα με την οποία: «*1. Καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους*».

άρθρου 10 § 2 της ΕΣΔΑ. Ειδικότερα, τελεί υπό την επιφύλαξη της τήρησης των γενικών ισχυόντων κανόνων δικαίου της κείμενης νομοθεσίας, στους οποίους περιλαμβάνονται και εκείνοι που κατοχυρώνουν δικαιώματα και ελευθερίες άλλων προσώπων[3].

Η εφαρμογή των τελευταίων αυτών κανόνων μπορεί, επομένως, να δικαιολογήσει την επιβολή των περιορισμών στην άσκηση των ανωτέρω δικαιωμάτων, τούτο όμως υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί παρίστανται, ενόψει και της αρχής της αναλογικότητας, η οποία κατοχυρώνεται από τη διάταξη του άρθρου 25 § 1 του Συντάγματος, όπως αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 6ης Απριλίου 2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, ως απολύτως αναγκαίοι για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των τρίτων.

Αυτό που είναι κρίσιμο να υπογραμμιστεί είναι ότι έλεγχος ενός περιορισμού στην ελευθερία της έκφρασης σε σχέση με τη συμφωνία του με το νόμο ή και το Σύνταγμα δεν εξαντλεί το πεδίο του σχετικού ελέγχου, καθώς ο τελευταίος οφείλει να επεκταθεί και στη συμβατότητα του περιορισμού αυτού με την ΕΣΔΑ, η οποία άλλωστε, όπως είναι γνωστό, κατισχύει των νόμων, ενώ παράλληλα οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ έχουν υποχρεωτική ισχύ και οφείλουν να εκτελούνται από το εκάστοτε Κράτος μέλος αλλά και παράγουν το λεγόμενο «ερμηνευτικό δεδικασμένο».

Εξάλλου, η υπέρτερη κάθε άλλης αντίθετης διάταξης νόμου ισχύς της ΕΣΔΑ, κατά το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, έχει ως άμεση συνέπεια (παράλληλα με τον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων) να λαμβάνει χώρα ένας διάχυτος και παρεμπίπτων έλεγχος – και μάλιστα αυτεπάγγελτος κατ' εφαρμογή της γενικής αρχής *ius novit curia* – της συμβατότητας αυτών με την ΕΣΔΑ. Επομένως, η στάθμιση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της όχι μόνο τον εθνικό νόμο αλλά και τα σχετικά κριτήρια της νομολογίας του ΕΔΔΑ.

II. <u>Ενδεικτική νομολογία ΕΔΔΑ περί σύγκρουσης τέχνης και θρησκευτικού αισθήματος</u>

Η σύγκρουση μεταξύ της τέχνης και των θρησκευτικών ή περί ηθικής πεποιθήσεων αποτελεί ένα ζήτημα το οποίο προκαλεί ολοένα και μεγαλύτερες εντάσεις στις σύγχρονες κοινωνίες. Στην εμβληματική υπόθεση **Müller and others v. Switzerland**, το Δικαστήριο του Στρασβούργο είχε την ευκαιρία να αποφανθεί επί του ζητήματος της ποινικής καταδίκης καλλιτέχνη και της κατάσχεσης έργων που θεωρήθηκαν αισχρά και άσεμνα. Τα έργα είχαν εκτεθεί σε συλλογική και ελεύθερης πρόσβασης έκθεση, χωρίς πρόβλεψη για προειδοποίηση προς το κοινό. Η

[3] Βλ. για παράδειγμα, ΣτΕ 610/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, περί περιορισμών στην άσκηση του δικαιώματος του πληροφορείν και του δικαιώματος στην πληροφόρηση για την προστασία της αξίας, της προσωπικότητας, της ερωτικής ζωής και της επιλογής του γενετήσιου προσανατολισμού των ατόμων, τα οποία ανήκουν στον πυρήνα της απαραβίαστης σφαίρας της ιδιωτικής τους ζωής.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ότι η Ελβετία παραβίασε το άρθρο 10 όταν προχώρησε στην κατάσχεση των έργων τέχνης, αλλά δεν δέχτηκε ότι η ποινική καταδίκη συνιστούσε δυσανάλογο μέτρο. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι οι αντιλήψεις της σεξουαλικής ηθικής εξελίσσονται διαρκώς, αλλά αφού εξέτασε τα πρωτότυπα έργα ζωγραφικής έκρινε ότι ήταν *«κατάφωρα υπεύθυνα για την προσβολή της έννοιας της σεξουαλικής ορθότητας των απλών ατόμων»*. Επομένως, θεώρησε ότι καλώς επιβλήθηκαν τα εν λόγω μέτρα για την προστασία των ηθών[4].

Περαιτέρω, στην υπόθεση **Otto-Preminger-Institut v. Austria**, εξετάστηκε η περίπτωση μίας κινηματογραφικής ταινίας που βασίζονταν σε προκλητικές αναπαραστάσεις σχετικά με τον Θεό, την Παναγία και τον Ιησού Χριστό. Στην περίπτωση αυτή υπήρχε σχετική προειδοποίηση και περιορισμός ως προς την ηλικία των εισερχομένων στην αίθουσα προβολής. Τα εσωτερικά δικαστήρια έκριναν την ταινία βλάσφημη για την πλειοψηφούσα στο Τιρόλο καθολική πίστη. Το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι οι εθνικές αρχές δεν υπερέβησαν το περιθώριο εκτίμησής τους κατά την προσπάθεια να διασφαλίσουν τις θρησκευτικές πεποιθήσεις των πιστών[5].

Ομοίως, στην υπόθεση **Wingrove v. United Kingdom**, το Δικαστήριο του Στρασβούργου είχε την ευκαιρία να επιβεβαιώσει πως η ελευθερία της έκφρασης δεν είναι απεριόριστη, ιδίως όταν έρχεται σε σύγκρουση με την προστασία των θρησκευτικών πεποιθήσεων. Και τούτο διότι, έκρινε πως η άρνηση των βρετανικών αρχών να επιτρέψουν την κυκλοφορία της ταινίας *Visions of Ecstasy*, λόγω βλάσφημου περιεχομένου που προσέβαλε βαθιά το χριστιανικό θρησκευτικό αίσθημα, συνιστούσε θεμιτό περιορισμό της ελευθερίας της έκφρασης[6]. Το ΕΔΔΑ επισήμανε ότι, σε τέτοιες περιπτώσεις, το κράτος δικαιούται να λάβει μέτρα για την προστασία της θρησκευτικής ειρήνης και δεν υπερβαίνει το περιθώριο εκτίμησής του όταν η προσβολή είναι σοβαρή και περιγράφεται με όρους όπως «περιφρονητικός» ή «υβριστικός».

Στην πιο πρόσφατη υπόθεση **E.S. v. Austria**, το Δικαστήριο αναγνώρισε ρητά ότι η προστασία των θρησκευτικών αισθημάτων και η διατήρηση της θρησκευτικής ειρήνης μπορούν να δικαιολογήσουν περιορισμούς στην ελευθερία της έκφρασης, ακόμη και όταν οι δηλώσεις δεν εμπεριέχουν ρητή υποκίνηση σε βία[7]. Ειδικότερα, το ΕΔΔΑ αποδέχθηκε ότι οι αυστριακές αρχές είχαν παράσχει επαρκή και συναφή αιτιολογία όταν έκριναν ότι οι δηλώσεις της προσφεύγουσας κατά του Προφήτη Μωάμεθ συνιστούσαν καταχρηστική επίθεση και όχι απλή θρησκευτική ή πολιτισμική κριτική, με αποτέλεσμα να θέτουν σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη και να υποκινούν

[4] ECtHR, *Müller and others v. Switzerland*, app. n° 10737/84, 24 May 1988, § 33.
[5] ECtHR, *Otto-Preminger-Institut v. Austria*, app. n° 13470/87, 20 September 1994, § 56.
[6] ECtHR, *Wingrove v. United Kingdom*, app. n° 17419/90, 25 November 1996, § 65.
[7] ECtHR, E.S. v. Austria, app. n° 38450/12, 25 October 2018, § 57.

μισαλλοδοξία. Συνεπώς, η παρέμβαση κρίθηκε σύμφωνη με το άρθρο 10 § 2 ΕΣΔΑ, καθώς ανταποκρινόταν σε επιτακτική κοινωνική ανάγκη και ήταν ανάλογη του επιδιωκόμενου σκοπού.

Η εν λόγω νομολογία επιβεβαιώνει ότι η προσβολή θρησκευτικών συμβόλων και πεποιθήσεων, όταν ξεπερνά τα όρια του ανεκτού δημόσιου διαλόγου και προσλαμβάνει βλάσφημο, προσβλητικό ή χλευαστικό χαρακτήρα, μπορεί να περιορίζεται νομίμως στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών θεσμικών εγγυήσεων. Το ίδιο ισχύει ιδίως όταν η πράξη δεν είναι απλή καλλιτεχνική έκφραση, αλλά εκλαμβάνεται από ευρύ τμήμα της κοινωνίας ως βάναυση προσβολή της πίστης της πλειοψηφίας, όπως συμβαίνει εν προκειμένω.

III. <u>Η πράξη μου ως αυθεντική έκφραση της θρησκευτικής μου πίστης – Κίνδυνος κάμψης της θρησκευτικής μου ελευθερίας</u>

Η ενέργειά μου απέναντι στα έργα της έκθεσης «Η Σαγήνη του Αλλόκοτου» υπαγορεύτηκε αποκλειστικά από τη βαθιά και ειλικρινή θρησκευτική μου πεποίθηση ότι το περιεχόμενό τους συνιστούσε βάναυση προσβολή της Ορθόδοξης πίστης και των ιερών της συμβόλων. Δεν επρόκειτο για πράξη αυθαιρεσίας ή ιδιοτέλειας, αλλά για συνειδητή εκδήλωση της θρησκευτικής μου συνείδησης και της ανάγκης υπεράσπισης αξιών που θεωρώ θεμελιώδεις για την ταυτότητά μου ως ανθρώπου, πολίτη και Χριστιανού Ορθόδοξου, και δη αφού προηγουμένως είχα αιτηθεί από την Υπουργό Πολιτισμού την απόσυρσή τους. Παράλληλα, πρόκειται για πράξη πολιτικής διαμαρτυρίας, εκπεφρασμένη από εκλεγμένο αντιπρόσωπο του λαού, όπου αποτελεί ισάξια και διακριτή εξουσία όπως η δικαστική και εκτελεστική και πάντα με γνώμονα την υπεράσπιση του θρησκευτικού αισθήματος, ως στοιχείου της πολιτισμικής και συνταγματικής ταυτότητας της χώρας.

Η πράξη αυτή, όπως έλαβε χώρα, τελεί υπό την πλήρη προστασία του άρθρου 13 του Συντάγματος, καθώς και των άρθρων 9 της ΕΣΔΑ και 18 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων, τα οποία εγγυώνται το δικαίωμα όχι μόνο να πιστεύω, αλλά και να εκδηλώνω δημόσια και έμπρακτα την πίστη μου όταν αυτή βάλλεται. Άλλωστε, η θρησκευτική ελευθερία προστατεύει όχι μόνο την πίστη ως εσωτερική πεποίθηση (*forum internum*), αλλά και την εξωτερική της εκδήλωση (*forum externum*), δηλαδή το δικαίωμα του κάθε προσώπου —και κατ' επέκταση και του βουλευτή— να εκφράζει, να διακηρύσσει και να υπερασπίζεται δημοσίως τη θρησκευτική του ταυτότητα και πίστη, ιδίως όταν αυτή προσβάλλεται κατά τρόπο βάναυσο και προσβλητικό.

Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να επισημανθεί ότι και τα τέσσερα εκτιθέμενα έργα απεικονίζουν κατά τρόπο προκλητικό και αλλοιωτικό ιερά πρόσωπα του Χριστιανισμού – τον Χριστό, την Παναγία,

τον Αρχάγγελο Μιχαήλ και τον Άγιο Χριστοφόρο. Οι απεικονίσεις αυτές μετατρέπουν το Θείο στοιχείο σε διαβολικό, τερατόμορφο ή γελοιοποιημένο, και συνιστούν κακόβουλη παραβίαση του πνεύματος ανεκτικότητας που οφείλει να διέπει μια δημοκρατική κοινωνία.

Δεδομένου ότι η επικρατούσα και συνταγματικά προβλεπόμενη θρησκεία στην Ελλάδα είναι εκείνη της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας και ότι η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών (τουλάχιστον 80%) είναι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, το Διοικητικό Συμβούλιο της Εθνικής Πινακοθήκης όφειλε, κατά την άσκηση της διακριτικής του ευχέρειας, να διασφαλίσει την ειρηνική συνύπαρξη και να προστατεύσει την πίστη της πλειοψηφίας, αποφεύγοντας την έκθεση έργων που προσβάλλουν κατάφωρα τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις.

Η επιλογή του κρατικού φορέα να προβάλλει δημόσια αυτά τα έργα δεν μπορεί να θεωρηθεί ουδέτερη. Παραβίασε το καθήκον θρησκευτικής ουδετερότητας του Κράτους, που αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του δημοκρατικού πολιτεύματος, όπως ρητά αναγνώρισε το ΕΔΔΑ στην πρόσφατη απόφαση Asociación de Abogados Cristianos v. Spain[8], αναφορικά με τη θεσμική υποχρέωση αποχής από εκδηλώσεις που θίγουν τη θρησκευτική πίστη μέρους του πληθυσμού.

Το ΕΔΔΑ έχει επανειλημμένα αναγνωρίσει ότι η θρησκευτική ελευθερία προστατεύει και την εξωτερική εκδήλωση της πίστης, δηλαδή την πράξη υπεράσπισης ή διαμαρτυρίας όταν προσβάλλονται τα θρησκευτικά σύμβολα. Στην απόφαση Kokkinakis v. Greece[9], αλλά και στην Eweida v. The United Kingdom[10], το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι το κράτος δεν νομιμοποιείται να περιορίζει ή να τιμωρεί τη δημόσια εκδήλωση της πίστης ενός προσώπου, εκτός αν αυτό είναι απολύτως αναγκαίο και αναλογικό.

Αν η Βουλή προχωρήσει στην άρση της ασυλίας μου, θα δημιουργηθεί επικίνδυνο προηγούμενο ποινικοποίησης της ίδιας της θρησκευτικής πίστης, καθώς η ποινική δίωξη δεν θα αφορά τη φθορά καθ' εαυτή (αμελητέα σε κάθε περίπτωση), αλλά το γεγονός ότι αυτή έγινε με κίνητρο τη θρησκευτική μου συνείδηση. Δεν θα διωχθεί μια πράξη, αλλά ένα πιστεύω.

Ως εκλεγμένος εκπρόσωπος του λαού, ενεργώ πάντοτε με αίσθημα ευθύνης απέναντι σε εκείνους που με τίμησαν με την εμπιστοσύνη τους. Η ενέργειά μου αυτή εκφράζει και τη φωνή όλων εκείνων που ένιωσαν να προσβάλλεται η πίστη τους από έργα τα οποία φιλοξενήθηκαν με δημόσια κάλυψη και επιχορήγηση. Αν διωχθώ γι' αυτό, δεν θα πληγεί μόνο το δικό μου δικαίωμα, αλλά και το δικαίωμα των πολιτών να εκπροσωπούνται από βουλευτές που υπερασπίζονται δημόσια τις ηθικές και θρησκευτικές τους αρχές.

[8] ECtHR, *Asociación de Abogados Cristianos v. Spain (dec)*, app. n° 22604/18, 9 November 2023.
[9] ECtHR, *Kokkinakis v. Greece*, app. n° 14307/88, 25 May 1993.
[10] ECtHR, *Eweida v. The United Kingdom,* app. n° 48420/10, 15 January 2013.

Η άρση της ασυλίας μου, επομένως, δεν είναι ένα ουδέτερο νομικό μέτρο. Είναι πράξη καταστολής της θρησκευτικής μου ελευθερίας, αντίθετη στο ελληνικό Σύνταγμα, στην ΕΣΔΑ, στην Θεμελιώδη Χάρτα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Ευρωπαικής ένωσης αλλά και σε κάθε έννοια εθνικού και ενωσιακού κράτους δικαίου, δημοκρατικής ανοχής, έχει δε ως σκοπό την ποινικοποίηση της εκπλήρωσης των καθηκόντων μου ως Βουλευτή.

IV. Η πράξη μου ως αυθεντική έκφραση της ελευθερίας του λόγου και της συνείδησής μου

Η πράξη μου αποτελεί αυθεντική εκδήλωση της ελευθερίας της έκφρασης, όπως αυτή προστατεύεται από το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ, το οποίο κατοχυρώνει ρητά το δικαίωμα κάθε προσώπου να εκφράζει ελεύθερα τη γνώμη του και να μεταδίδει ιδέες χωρίς παρεμβάσεις από δημόσιες αρχές. Η προστασία αυτή εκτείνεται όχι μόνο στο περιεχόμενο των ιδεών, αλλά και στους τρόπους με τους οποίους αυτές εκφράζονται – συμπεριλαμβανομένων των συμβολικών, μη λεκτικών μορφών έκφρασης, όπως είναι η πράξη διαμαρτυρίας μου.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, το ΕΔΔΑ έχει επανειλημμένως υπογραμμίσει ότι η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί θεμέλιο λίθο μιας δημοκρατικής κοινωνίας, και προστατεύει ακόμη και λόγο ή ενέργειες που σοκάρουν, προκαλούν ή ενοχλούν. Η ελευθερία αυτή είναι ιδιαίτερα ενισχυμένη όταν αφορά πολιτική ή θρησκευτική έκφραση.

Η πράξη μου δεν είχε ως σκοπό την πρόκληση υλικής ζημίας καθ' εαυτή, ούτε αποτέλεσε ιδιοτελή ή τυφλή εκδήλωση βίας. Αντιθέτως, εντάσσεται στην παράδοση της πολιτικής ανυπακοής και της συνειδητής διαμαρτυρίας, απέναντι σε εκφάνσεις τέχνης που προσβάλλουν ευθέως τον θρησκευτικό πυρήνα της συλλογικής συνείδησης. Τούτο ισχύει ακόμη περισσότερο όταν πρόκειται για έκθεση που φιλοξενείται σε δημόσιο χώρο υπό την αιγίδα κρατικού φορέα, γεγονός που καθιστά τη δημόσια αντίδραση πολιτικά και ηθικά αναγκαία.

Ενδεχόμενη κίνηση ποινικής δίωξης για την πράξη αυτή κατόπιν απόφασης περί άρσης της ασυλίας μου, θα συνιστούσε βαρύ πλήγμα στον θεσμό της βουλευτικής ασυλίας, έλεγχο υπο τον μανδύα της ποινικής διαδικασίας στην άσκηση των βουλευτικών μου καθηκόντων αλλά και δυσανάλογη επέμβαση στην ελευθερία μου της έκφρασης, η οποία, κατά το άρθρο 10 § 2 ΕΣΔΑ, επιτρέπεται μόνο αν προβλέπεται από τον νόμο, υπηρετεί θεμιτό σκοπό και είναι απολύτως αναγκαία σε δημοκρατική κοινωνία. Καμία από αυτές τις προϋποθέσεις δεν πληρούται εν προκειμένω. Δεν υπάρχει επιτακτική κοινωνική ανάγκη να κατασταλεί μία πράξη συμβολικής έκφρασης θρησκευτικής συνείδησης, η οποία δεν προκάλεσε κοινωνική διατάραξη, δεν επεδίωξε μισαλλοδοξία και δεν στράφηκε κατά προσώπων. Αντιθέτως, υπάρχει επιτακτική

ανάγκη και αδήριτο κοινωνικό αίτημα περί προστασίας της θρησκευτικής συνείδησης των Ελλήνων πολιτών, οι οποίοι προκαλούνται συνεχώς, τόσο σε επίπεδο βιοποριστικό, όσο και σε πνευματικό επίπεδο. Παρόλο που η σημερινή κοινωνία δοκιμάζεται από κάθε άποψη, οι Έλληνες -ανεξαρτήτου πολιτικού φάσματος- τιμούν την πολιτιστική και θρησκευτική τους παράδοση, τρέφουν βαθιά πίστη στα διδάγματα του χριστιανισμού και λειτουργούν σε όλο το φάσμα της ζωής τους, σύμφωνα με τις επιταγές της θρησκευτικής τους πίστης.

Όπως έχω πλειστάκις διατυπώσει σε όλους τους τόνους, η πράξη μου κατά της επαίσχυντης έκθεσης που έλαβε χώρα στην Εθνική Πινακοθήκη, ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, που λειτουργεί υπό τη διεύθυνση και τις εντολές του Υπουργείου Πολιτισμού, θα έπρεπε τουλάχιστον να τηρήσει την υποχρεωτική κρατική ουδετερότητα όπως αυτή αναδείχθηκε από την νομολογία του ΕΔΔΑ από 9.11.2023 στην υπόθεση Asociación de abogados cristianos κατά Ισπανίας, σύμφωνα με την οποία, όταν οργανώνονται εκθέσεις έργων Τέχνης σε δημοτικούς χώρους δεν πρέπει να παραβιάζεται η θρησκευτική ουδετερότητα του κράτους. Επίσης αλλά και να προειδοποιεί τους επισκέπτες (μεταξύ των οποίων και ανήλικα παιδιά), ότι οι «εικόνες» και τα «έργα», τα οποία επρόκειτο να αντικρύσουν, συνιστούν αναμφίβολα βλασφημία και τρομερή προσβολή για τα σύμβολα της Ορθοδοξίας μας. Αντιθέτως, όχι μόνο αυτό δεν συνέβη, αλλά η συγκεκριμένη έκθεση θα συνέχιζε έως και το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους. Συνεπώς, η ενέργειά μου να κατεβάσω τα εν λόγω «έργα», είναι απολύτως δικαιολογημένη, ορμώμενος από το έντονο θρησκευτικό μου αίσθημα που είχε προσβληθεί στον πυρήνα του, και σίγουρα, οποιαδήποτε απόφαση περί άρσης της βουλευτικής μου ασυλίας θα πυροδοτούσε έναν μηχανισμό παραβίασης του δικαιώματός μου στην ελευθερία της έκφρασης.

Επομένως, η δίωξη αυτή —εφόσον προχωρήσει— θα σημάνει ότι σε μία ευρωπαϊκή, δημοκρατική χώρα και μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης όπου η ΕΣΔΑ κατέχει περίοπτη νομική θέση ποινικοποιείται η έκφραση γνώμης απέναντι σε περιεχόμενο που ο πολίτης ή ο αιρετός κρίνει ως προσβλητικό για τα ιερά και τα όσια της κοινότητάς του. Αυτό δεν είναι συμβατό με την έννοια της ελευθερίας, ούτε με τον σκοπό του άρθρου 10 της Σύμβασης και ειδικά με την παράγραφο 2 της ΕΣΔΑ όπου η τέχνη όπως αναφέρθηκε παραπάνω περιορίζεται και αποτελεί απόλυτο δικαιολογητικό λόγο μη αξιόποινου της πράξης μου.

Εν κατακλείδι, η ενέργεια για την οποία επιχειρείται η ποινική μου δίωξη αποτελεί προστατευόμενη μορφή πολιτικής έκφρασης·σε επίπεδο ΕΣΔΑ και Θεμελιώδους Χάρτας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Ευρωπαικής Ένωσης, η δε άρση της ασυλίας μου θα συνιστά παραβίαση του άρθρου 6 παράγραφος 1 της ΕΣΔΑ περί υποχρεωτικής δίκαης διαδικασίας στην ελληνική Βουλή αλλά και δίκαιης ποινικής δίκης σε περίπτωση άρσης της βουλευτικής μου

ασυλίας αλλά και κατάχρηση της ποινικής διαδικασίας διότι η μη ενσωμάτωση του άρθρου 10 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ στο άρθρο 16 παράγραφος 1 του ελληνικού Συντάγματος θα παραβιάσει την θεμελιώδη νομολογιακή αρχή του ΕΔΔΑ περί ισότητας των όπλων μεταξύ των αντιδίκων από την 27.10.1993, στην υπόθεση Dombo Beheer B.V. κατά Ολλανδίας αλλά και επικίνδυνο προηγούμενο για τη θεσμική λειτουργία της ελευθερίας του λόγου εντός και εκτός Κοινοβουλίου. ο οποίος ως βουλευτής είμαι μέλος θεσμικά κατοχυρωμένης ισότιμης και διακριτής εξουσίας όπως η δικαστική και εκτελεστική,

V. <u>Συμπερασματικές παρατηρήσεις</u>

Η πράξη για την οποία ζητείται η άρση της βουλευτικής μου ασυλίας δεν συνιστά ποινικά κολάσιμη συμπεριφορά, αλλά πράξη αυθεντικής έκφρασης της θρησκευτικής μου πίστης και της πολιτικής μου συνείδησης, η οποία τελέστηκε με πλήρη διαφάνεια και χωρίς καμία πρόθεση πρόκλησης βλάβης σε πρόσωπα ή κοινωνική αναταραχή.

Η ενέργειά μου εντάσσεται στον πυρήνα προστασίας των άρθρων 9 και 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Το άρθρο 9 κατοχυρώνει το δικαίωμα στη θρησκευτική ελευθερία, περιλαμβάνοντας όχι μόνο την πίστη ως εσωτερική πεποίθηση (forum internum), αλλά και την έμπρακτη, δημόσια εκδήλωσή της (forum externum), ιδίως όταν αυτή βάλλεται βάναυσα. Το άρθρο 10 προστατεύει την ελευθερία της έκφρασης, καλύπτοντας ακόμη και απόψεις ή μορφές συμβολικής διαμαρτυρίας που σοκάρουν, προκαλούν ή ενοχλούν, εφόσον δεν συνιστούν υποκίνηση μίσους ή βίας.

Η άρση της ασυλίας μου, υπό τις παρούσες συνθήκες, θα συνιστούσε βαρύ πλήγμα στο θεσμό της θέσποισης της βουλευτικής ασυλίας όπου υπό τον μανδύο του δικαστικού ποινικού ελέγχου θα γινόταν ουσιαστικά έλεγχος και χειραγώγηση των βουλευτικών καθηκότων μου και δυσανάλογη και αντισυνταγματική επέμβαση σε αυτά τα δικαιώματα, καθώς δεν πληρούνται οι αυστηρές προϋποθέσεις του άρθρου 10 § 2 της ΕΣΔΑ υπό την έννοια ότι δεν πρόκειται για αναγκαίο μέτρο σε δημοκρατική κοινωνία, δεν υφίσταται επιτακτική κοινωνική ανάγκη, ούτε υπηρετείται θεμιτός σκοπός. Αντιθέτως, η δίωξή μου θα αποτελέσει κρατική κύρωση εις βάρος της πίστης και της έκφρασης, αλλά και δρομολογημένη διαδικασία ποινικοποίησης θεμιτής και εύλογης αντίδρασης μου στην από μέρους του Κράτους προσβολή της θρησκευτικής μου συνείδησης.

Άλλωστε, ενόψει της υπερνομοθετικής ισχύος της ΕΣΔΑ που κατισχύει έναντι κάθε άλλης αντίθετης διάταξης νόμου, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, τα εθνικά δικαστήρια καλούνται να εφαρμόσουν τα πρότυπα-κριτήρια που έχει θέσει η νομολογία του ΕΔΔΑ. Η παράλειψη αυτή

επιφέρει διάγνωση παραβιάσεων της Σύμβασης από το Δικαστήριο και, αναπόδραστα, οδηγεί σε εντονότερο από πλευράς του ΕΔΔΑ έλεγχο των πορισμάτων της εθνικής νομολογίας. Κατά συνέπεια, η αποστολή των εθνικών οργάνων, ιδίως της Βουλής στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, είναι να λειτουργούν με επίγνωση της δεσμευτικότητας της Σύμβασης και της νομολογίας του ΕΔΔΑ, ώστε να διαφυλάσσεται το κράτος δικαίου και να προλαμβάνεται η διεθνής καταδίκη της χώρας.

Η ίδια η ουσία της βουλευτικής ιδιότητας επιβάλλει την προστασία της ανεμπόδιστης έκφρασης του πολιτικού και θρησκευτικού λόγου, στο όνομα των πολιτών που ο βουλευτής εκπροσωπεί. Η δίωξη της πράξης μου δεν στρέφεται κατά της υλικής φθοράς που φέρεται να προκλήθηκε, αλλά κατά της θρησκευτικής και ηθικής στάσης που την υπαγόρευσε. Τούτο προσκρούει όχι μόνο στα άρθρα 9 και 10 της ΕΣΔΑ, αλλά και στον θεμελιώδη ρόλο της Βουλής ως θεματοφύλακα της ελευθερίας του λόγου και της εκπροσώπησης της κοινωνικής πολυφωνίας.

Η άρση της ασυλίας μου θα δημιουργήσει επικίνδυνο προηγούμενο ποινικοποίησης της θρησκευτικής συνείδησης και της δημοκρατικά κατοχυρωμένης αντίδρασης απέναντι σε δημόσια προσβολή ιερών συμβόλων. Θα σημάνει, στην πράξη, ότι ο βουλευτής διώκεται όχι για μια πράξη, αλλά για μια πίστη· όχι για την πρόκληση, αλλά για την αντίδραση στην προσβολή.

Ζητώ, επομένως, με πλήρη συναίσθηση ευθύνης και με πίστη στη δημοκρατική αποστολή της Βουλής:

(α) τη μη άρση της ασυλίας μου, ως πράξη θεσμικής εγγύησης της ελευθερίας της έκφρασης και της θρησκευτικής συνείδησης — όχι μόνο για τον εκλεγμένο εκπρόσωπο ο οποίος είναι μέλος θεσμικά κατοχυρωμένης ισότιμης και διακριτής εξουσίας όπως η δικαστική και εκτελεστική, αλλά και για την κοινωνία που τον εμπιστεύτηκε, άλλως

(β) την δια διαβίβασης του παρόντος υποβολή προ της λήψης οιασδήποτε απόφασης περί άρσης της ασυλίας μου **αιτήματος γνωμοδότησης στο ΕΔΔΑ** για τα άνω ζητήματα, ιδία δε για την ερμηνεία του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ υπό το πρίσμα των ανωτέρω, αλλά και λόγω της μη ενσωμάτωσης του άρθρου 10 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ στο άρθρο 16 παράγραφος 1 του ελληνικού Συντάγματος παρόλο των συνεχών αναθεωρήσεων και τροποποιήσεων άρθρων του ελληνικού Συντάγματος· και

(γ) τη σε κάθε περίπτωση διαβίβαση του παρόντος στην Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής προκειμένου να γνωμοδοτήσει επί των ανωτέρω και να προβεί στα νόμιμα.

Με τιμή,

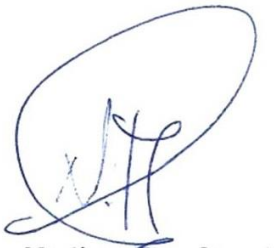

Νικόλαος Παπαδόπουλος
Δρ. Καρδιοχειρουργικής Α.Π.Θ.
Ανεξάρτητος Βουλευτής